

Zbigniew Gierszewski, Tomir Kubicki, Edmund Spierewka
Ptasie skojarzenia

Kiedyś rzadki, ostatnio przystosował i już liczny, ale nie biały (kruk)
Krukowaty z fioletowym połyskiem piór (gawron)
Czarno-siwy krukowaty (wrona)
Krukowaty „gapą” zwany (wrona)
Najmniejszy krukowaty (kawka)
Złodziejka pustosząca gniazda innych ptaków (sroka)
Biało czarny z połyskującymi tęczowo piórami i długim ogonem (sroka)
Podobno wybiera się za morze co roku, ale wybrać się nie może (sójka)
Kolorowy i wrzaskliwy amator żołądździ (sójka)
Przepada za orzechami laskowymi (orzechówka)
Żółty ptak z czarnymi skrzydłami, przylatuje na imieniny Zofii (wilga)
Słynie z pięknych, wręcz złocistych barw, ale trudny do zauważenia, bo żyje w koronach drzew (wilga)
Skryty leśny flecista (wilga)
Naśladowca głosów i amator czereśni (szpak)
Gwizdzący ptak, amator wiśni (szpak)
Zimowy gość parków i cmentarzy, z czubkiem na głowie (jemiołuszka)
Lubi jarzębinę i inne zimowe owoce, zalatuje do nas z północy (jemiołuszka)
Częsty zimą, mało płochliwy, samiec z jaskrawoczerwoną piersią (gil)
Mało płochliwy, ma stalowy dziób i potrafi go użyć, nawet rozłupać pestki wiśni (grubodziób)
Zielony, żółtoobręzony, wielkości wróbla (dzwoniec)
Najmniejszy z łuszczaków, głos wabiący to metaliczny tręł, jakby ktoś dzwonił kluczami (kulczyk)
Nie kulczyk tylko ... (kulczyk)
Zimą w dużych stadach odwiedza drzewostany olchowe, zielonkawy (czyżyk)
Przyleciało na olchę stadko małych ptaszków – czyżby ... (czyżyk)
Gość zimowy, w stadach odwiedza drzewostany olchowe, czerwone piórka na piersi i głowie (czeczotka)
Wielkości wróbla, ziarnojad żyjący na zakrzaczonych miedzach i skrajach pól, samiec na piersi ma sporo czerwonych piór, jak mak (makolągwa)
Coraz radszy amator nasion chwastów z kolorową głową (szczygieł)
Na głowie ma flagę Jemenu (szczygieł)
Rebus: Szczyt mgieł (szczygieł)
Najliczniejszy leśny ptak (zięba)
Ten ptak się nie przeziębiał, bo to (zięba)
Ptak z rodziny łuszczaków mający barwne upierzenie i melodyjny śpiew, pospolity kuzyn jera (zięba)
Rdzawo-żółty, mało płochliwy, często odzywa się z przydrożnych krzewów (trznadel)
Siedzi na drutach i co jakiś czas trzeszczy (potrzeszcz)
V symfonia Bethovena zaczyna się motywem z jego pieśni (ortolan)
Podobny do wróbla mieszkawiec trzciny z czarną głową (potrzos)
Po łacinie to wróbel górski, ale mieszka na nizinach (mazurek)
Trochę za spokojny, jak na wróbla (mazurek)
Sąsiad, a często sublokator bociana białego (wróbel)
Wiosenny władca pól, zwiastuje wiosnę (skowronek)
Wiosną dobrze go słyszeć, ale trudniej zobaczyć (skowronek)

Borowy sąsiad skowronka, śpiewa „wisząc” nad zrębem (lerka)
Skowronek z czubkiem (dzierlatka)
Drzewny, łąkowy lub polny, do śpiewu podlatują z gałęzi (świergotek)
Niepłochliwy, na drogach i torach kolejowych kiwa ogonkiem (pliszka siwa)
Pliszka z najdłuższym ogonkiem (pliszka górską)
Największa z pokrzewek (jarzębatka)
Ogrodowa, żyjąca także w gajach pokrzewka (gajówka)
Pokrzewka z czarnym wierzchem głowy (kapturka)
Samiec z czarna czapeczka, a samica z rdzawą (kapturka)
Pokrzewka wijąca gniazdo w ciernistych krzewach (cierniówka)
Najmniejsza z pokrzewek (piegża)
Gniazdo buduje w kształcie pieca z skośnym otworem (pierwiosnek)
Pierwszy na wiosnę (pierwiosnek)
Gniazdo buduje w kształcie pieca z bocznym otworem (piecuszek)
Krewny pierwiosnka gniazdujący tylko nad Bałtykiem (płn. województwa) (wójcik)
Głos jej rytmem przypomina rytm piłeczki ping-pongowej rzuconej na stół (świstunka)
Dość duża pokrzewka z góry oliwkowa, od spodu jasnożółta, niebieskie nogi (zaganiacz)
Głośny mieszkaniec trzciny wielkości szpaka (trzciniak)
Dużo mniejszy od swojego głośniejszego kuzyna, jego gniazdo w trzcinach często wykorzystuje kukułka (trzcinniczek)
Siedzi na łożu i naśladuje inne ptaki (łożówka)
Siedzi na roście i naśladuje trzciniaka (rokitniczka)
Ginący mieszkaniec turzycowisk, walczą o jego ochronę ornitolodzy (wodniczka)
Wieczorem i nocą naśladuje świerszcza (świerszczak)
W krzewie nad wodą brzęczy bez tchu (brzęczka)
Mieszkaniec dolin rzecznych naśladujący pasikonika zielonego (strumieniówka)
Mały ptaszek o cienkim głosiku, nawet zimą szukający jajeczek owadów wśród gałęzi drzew iglastych (mysikrólik)
Bardziej kolorowy krewny mysikrólika, ale równie mały, odlatuje na zimę (zniczek)
Buduje misterne gniazdo w kształcie pantofla na zwisającej gałęzi (remiz)
Ptak z rodziny sikor budujący wiszące na cienkiej gałęzi gniazdo (remiz)
Pomarańczowobrazowy ptak z długim ogonem i czarnym wąsem (wąsatka)
Jak kulka z waty z długim ogonkiem, symbol OTOP (raniuszek)
Największa i najczęstsza z sikor (bogotka)
Sikora z niebieską czapeczką (modraszka)
Sikora z sosnowych borów (sosnówka)
Sikora z czubkiem (czubatka)
Najbiedniejsza z sikor, ma połyskującą czapeczkę (uboga)
Podobna do krewniaczki, ale nie taka uboga, z matową czapeczką (czarnogłówka)
Uboga albo bogata (sikora)
Pełza po pniu drzewa jak dzięcioł, z zakrzywionym dziobem, krótszym niż jego kuzyn (pełzacz leśny)
Pełza po pniu drzewa jak dzięcioł, z zakrzywionym dziobem, dłuższym niż jego kuzyn (pełzacz ogrodowy)
Pełza po pniu drzewa nawet głową w dół (kowalik)
Mniejszy krewny płochacza halnego, pożywienia szuka głównie na ziemi, upierzenie podobne do wróbla, ale z przodu szaroniebieski i ma cieńszy dziób (pokrzywnica)
Łowi skorupiaki nurkując w potokach (pluszcz)
Nerwowy ptaszek z krótkim sterczącym ogonkiem (strzyżyk)
Największy drożdź melancholijnie pogwizduje (paszkot)

Drozd pilnie śpiewający z wierzchołka drzewa (śpiewak)
Agresywny drozd konkurujący z szpakami o czereśnie (kwiczoł)
Czarny członek rodziny drozdów, częsty w parkach miejskich (kos)
Pospolity czarny ptak o melodyjnym śpiewie (kos)
Czarno-biało-popielaty ptak lubiący gruzowiska (białorzytka)
Nazwa pochodzi od staropolskiego określenia białego kupra (białorzytka)
Głośno kląska wabiąc (pokląskwa)
Dwa gatunki ptaków śpiewających często towarzyszące miłosnym scenom w literaturze (nazywane tylko nazwą rodzajową) (słowik)
Jest bliskim krewnym słowików szarego i rdzawego. Różni się od nich niezwykle ozdobą – niebieskim „śliniaczkiem” widocznym jednak tylko u samczyków. Ptak ten występuje dość rzadko tylko w niektórych okolicach w podmokłych zaroślach zwłaszcza wśród młodych wierzb rosnących nad rzekami (podrózniczek)
Samiec ma rudą twarz i pierś (rudzik)
Samiec ma czarną twarz, a rudą pierś i ogon (pleszka)
Samiec ma czarną twarz i pierś, a rudy ogon (kopciuszek)
Srokata dzierzba (srokosz)
Największa z naszych dzierzb (srokosz)
Ptak śródpolnych krzewów, często robi zapasy nabijając swe ofiary na ciernie, naśladuje głosem gęś (gąsiorek)
Szara, łapie muchy w locie (mucholówka szara)
Mała, łapie muchy w locie, podobna do rudzika (mucholówka mała)
(mucholówka żałobna)
Lepi gniazda w kształcie ćwierćkuli wewnątrz budynków (dymówka)
Lepi gniazda w kształcie ćwierćkuli z małym otworem pod okapem (oknówka)
Jaskółka drażąca nory w skarpie (brzegówka)
Wytrwały lotnik mylony z jaskółkami (jerzyk)
Zasiedla pastwiska urozmaicone starymi wierzbami, w ich dziuplach się gnieździ, odżywia się owadami, ma w upierzeniu dużo koloru pomarańczowego (dudek)
Ptak z czubkiem na głowie (dudek)
O zmierzchu nad zagajnikami poluje na ćmy wielką, wąsatą paszczą (lelek)
Wymawia swoje imię i jest kolorowa (kraska)
Ptak wielkości sójki z pogranicza lasów i pól, niebieski z rdzawym grzbietem, popisuje się karkołomnym lotem (kraska)
Bajecznie kolorowy ptak, z wydłużonymi środkowymi sterówkami, akrobatyczny lotnik (żoła)
Nie troszczy się o swoje młode (kukułka)
Błękitna strzała przemyka wzdłuż strumieni i rzek (zimorodek)
Zadziwia wspaniałym połyskliwym błękitem piór, żyje nad czystymi, niedużymi rzekami o urwistych brzegach, w których buduje swoje norki (zimorodek)
Zielony z czerwoną czapeczką, lubi mrówki (dzięcioł zielony)
Zielony dzięcioł z czerwonym czołem (dzięcioł zielonosiny)
Najbardziej rozpowszechniony dzięcioł (dzięcioł duży)
Dzięcioł z czerwoną czapeczką i pstrym upierzeniu (dzięcioł średni)
Dzięcioł mały inaczej (dzięciołek)
Największy z naszych dzięciołów, częsty w Borach Tucholskich (dzięcioł czarny)
Dzięcioł, który nie kuje (krętogłów)
Nasza największa sowa (puchacz)
Sowa z „uszami” (uszatka)

Jako jedyna sowa wyściela gniazdo, bo gnieździ się w takich miejscach, że musi (sowa błotna)

Często występuje w horrorach, przeraża harcerzy na nocnej warcie (puszczyk)

Sowa z sercowatą szlarą (płomykówka)

Mniejsza od pójdzki, ale bardziej puchata, z dużą głową wydaje się być większa (włochatka)

Najmniejsza ze sów – wielkość szpaka (sóweczka)

Sowa Ateny, aktywna jeszcze za dnia, nie stroni od siedzib ludzkich, głowa mała, oczy duże (pójdzka)

Nasz największy ptak drapieżny (bielik)

Ptak drapieżny polujący na duże ryby nurkując (rybołów)

Do polowania na węże wystarczają mu krótkie szpony (krótkoszpon)

Żywi się larwami owadów, które dziobem i szponami wydrapuje z gniazd (trzmiełojad)

Nasz najpospolitszy ptak drapieżny, poluje na gryzonie (myszołów)

Zalutujący na zimę krewny myszołowa (myszołów włochaty)

Smukły drapieżnik z rozwidlonym ogonem (kania ruda)

Ciemniejszy krewny kani rudej (kania czarna)

Duży sokół zalutujący ze wschodu (raróg)

Stary sokół jarzębaty, młody pstrokaty (sokół wędrowny)

Nieduży, ale szybki sokół – potrafi upolować jaskółkę (kobuz)

Mały sokół z długim ogonem, często wypatruje zdobyczy zawisając w powietrzu (pustułka)

Jastrząb z ogonem na końcu zaokrąglonym (jastrząb)

Jastrząb z ogonem na końcu równo ściętym (krogulec)

Poluje w pasie trzciny (błotniak stawowy)

Wąskoskrzydły drapieżnik, dorosły samiec popielaty, od spodu biały, końcówki skrzydeł czarne, duża biała plama na kuprze, samica brązowa (błotniak zbożowy)

Gołąb z białą plamą na szyi (grzywacz)

Gołąb z siną plamą na szyi, gnieździący się w dziupli – rzadki (siniak)

Gołąb, który tak się nazywa jak się odzywa + kawka (turkawka)

Przybysz z Indii, inaczej synogarlica turecka (sierpówka)

Kura, która była ozdobą pańskich stołów (bażant)

Ptak z rodziny kuraków, żywi się stonką ziemniaczaną (bażant)

Łowny kurak, samiec pięknie ubarwiony o długim ogonie (bażant)

Niegdyś popularny ptak naszych pól z podkową na piersi. (kuropatwa)

Dziś bardzo rzadka krewniaczka kuropatwy. W piosence uciekła w proso (przepiórka)

Czarny mieszkaniec mokradeł z lirowatym ogonem (cietrzew)

Największy kurak naszych lasów, dziś rzadki, chociaż 40 lat temu zamieszkiwał Bory Tucholskie (głuszec)

Stare klekocą i syczą, młode kwiczą i miażdżą (bocian biały)

Bocian odludek (bocian czarny)

Gniazdująca w koloniach, w locie z wygiętą szyją i skrzydłami (czapla siwa)

Czapla wyższa i lżejsza od czapli siwej (czapla biała)

Mała, krępa czapla aktywna nocą (ślepowron)

Mała czapla, która szczeka (bączek)

Czapla z krótką szyją, która buczy (bąk)

Ich krzyk to „klangor” (żuraw)

Ptak większy od bociana wydaje głos zwany klangorem (żuraw)

Nasz największy ptak, samiec wąsaty (drop)

Nad wodą, wśród turzyc, odzywa się jak prosie (wodnik)

Mniejszy i smuklejszy od kuropatwy, odzywa się der, der, der (derkacz)

Nakrapiana kureczka (kropiatka)

Zielononoga kureczka (zielonka)

Podobna do łyski z czerwonym czołem i nasada dzioba (kokoszka wodna)

Ptaka z łysiną (łyska)

Ptaka wodny z białą łysiną na głowie. (łyska)

Wiekooki, konciastogłowy, ciemne skrzydła z białymi pręgami, zasiedla kamieniste otwarte przestrzenie, osiadły w Hiszpanii, u nas rzadko gniazduje (kulon)

Ptaka z czubkiem, lata jakby miał w czubie (czajka)

Coraz mniej liczny ptak z czubkiem na głowie występuje na wilgotnych łąkach i pastwiskach w dolinach rzek. Należy do ptaków najwcześniej przylatujących z zimowisk i w związku z tym uważany jest za zwiastuna wiosny (czajka)

Krępa, z krótką szyją, a długim dziobem, wielkości gołębia, lata wieczorem (słonka)

Ptaka łowny z rzędu chruścieli o terkoczącym głosie (słonka)

Największy bekas, polowano na niego z dubeltówki (dubelt)

Startuje zygzakiem, a w locie wyje (kszyk)

Długonogi siewkowiec z prostym dziobem, latem z rdzawa głową i szyją, na grzbiecie pstrokaty, zima siwy (rycyk)

Długodzioby i długonogi ptak słonkowaty występujący na wilgotnych łąkach (kulik)

Brodziec nieco większy od skowronka, jak lata nad wodą, to gwizdże sobie (brodziec piskliwy)

Brodziec wielkości kosa z nogami i dziobem u nasady czerwonym (krwawodziób)

Brodziec nieco mniejszy od kosa, ciemny z białą plamą na kuprze, a pod spodem biały, nietowarzyski (samotnik)

Brodziec leśny, żyjący na mszarach, towarzyski (łęczak)

Większy od kosa wojowniczo stoszy grzywę (batalion, bojownik)

Nazwa tego coraz radszego ptaka wiąże się z wojskiem i batalistyką. Żyje na rozległych bagnach. Samce różnie upierzone toczą między sobą walki (batalion)

Pospolity na przelotach jesiennych biegus (biegus krzywodzioby)

Jedyny biegus gnieździący się w Polsce, towarzyski, mało płochliwy, na brzuchu wiosną ma ciemną plamę (biegus zmienny)

Przeważnie samce ptaków są barwniejsze od samic, ale jest wyjątek (płatkonóg)

Rybitwa latem czarna, zimą białe czoło, skrzydła siwe (rybitwa czarna)

Rybitwa z czarną czapczką i czerwonymi nogami, dziób czerwony z czarną końcówką (rybitwa zwyczajna/rzeczna)

Rybitwa z żółtymi nogami i dziobem, który ma czarna końcówkę (rybitwa białoczelna)

Nasza najpopularniejsza mewa z czekoladową głową w okresie godowym (śmieszka)

Mewa wielkości wrony, nie jest wbrew pozorom pospolita, dziób brudno zielonożółty (mewa pospolita)

Mewa wielkości myszołowa, dziób cielisto żółty z czerwoną plamą (mewa srebrzysta)

Duży, biały, z długą wygiętą szyją (łabędź niemy)

Duży, biały, z długą, prostą szyją (łabędź krzykliwy)

Mały łabędź z krótką szyją (łabędź czarnodzioby)

Od niej pochodzi nasza gęś domowa (gęgawa)

Lata dużymi kluczami i głośno gęga (gęś zbożowa)

Największa z kaczek pływających, samiec ma zadarte piórka w ogonie (krzyżówka)

Jeden z najpopularniejszych ptaków wodnych, spotykany zarówno wśród odludnych bagien jak i w centrach miast. Samiec bardzo różni się od samicy. (krzyżówka)

W locie wygląda jak narysowany na niebie krzyż, w skrzydle granatowoniebieskie lusterko, czarno-białe obrzeżone (krzyżówka)

Mniejsza od krzyżówki, z białym i czarnym lusterkiem na skrzydle, zamiast niebieskiego, samica odzywa się krak, krak, krak (krakwa)

w locie świszczy skrzydłami, zielone lusterko (świstun)
Smukła kaczka długimi sterówkami w ogonie, na wodzie tył mocno wynurzony (rożeniec)
Kaczor w szacie godowej ma dużą białą brew (cyranka)
Mała kaczka, kasztanowa głowa ma zieloną plamę z boku (cyraneczka)
Kaczka z wielkim jak szufla dziobem (płaskonos)
Ciemno brązowa, biało-czarne skrzydła i białe podogonie (podgorzałka)
Czarnobiała kaczka z czubem zwisającym z tyłu głowy (czernica)
Kaczka rdzawogłowa z szarymi bokami i grzbietem (głowienka)
Kaczka z północy, zimuje u wybrzeża Bałtyku, ma w ogonie dwie bardzo długie sterówki (lodówka)
Kaczka lub sprzęt AGD (lodówka)
Mała kaczka z białym lusterkiem na policzku (gągoł)
Mały tracz z czarną plamką wokół oka (bielaczek)
Tracz z postrzępionym czubem z tyłu głowy (szlachar)
Inaczej tracz długodzioby (szlachar)
Tracz prawie jak gęś, nurkuje (tracz nurogęś)
Świetnie pływa, nurkuje i łowi ryby, wcale nie na złość wędkarzom, a potem suszy skrzydła (kormoran)
Wielkości gęsi, haczykowany dziób, czarne i czarnobrazowe pióra z połyskiem, długi ogon (kormoran)
Wiosną wyrasta mu rdzawa kryza, dziób czerwony (perkoz dwuczuby)
Perkoz z białym policzkiem, dziób u nasady żółty (perkoz rdzawoszyi)
Na sezon godowy wyrastają ma koło ucha ładne, złote piórka (zausznik)
Mały perkoz z „ściętym” tyłem (perkozek)